

Naslov članka/Article:

KONTEKSTUALNA POGOJENOST STARŠEVSKÉ VZGOJE IN NJENIH UČINKOV

Parenting Styles: Contextual Contingencies and Implications

Avtorica/Author:

Dr. Tina Cupar

DOI:

<https://doi.org/10.59132/viz/2025/1/13-16>

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Vzgoja in izobraževanje št. 1/2025, letnik 56

ISSN 0350 -5065

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2025

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/vzgoja-in-izobrazevanje/>

Dr. Tina Cupar

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta

KONTEKSTUALNA POGOJENOST STARŠEVSKÉ VZGOJE IN NJENIH UČINKOV

Parenting Styles: Contextual Contingencies and Implications

<https://doi.org/10.59132/viz/2025/1/13-16>

IZVLEČEK

Proces vzgoje je odvisen od številnih dejavnikov in interakcij med njimi, nanj pa vplivajo tudi kontekstualne značilnosti okolja, v katerem poteka. Prav tako lahko posamezni vzgojni pristopi učinkujejo različno v specifičnih situacijah ali kontekstih. Prispevek obravnava vlogo posameznih kontekstualnih značilnosti pri starševski vzgoji na individualni in makroravni s poudarkom na nekaterih družbenih in kulturnih razlikah družin učencev v slovenskih vzgojno-izobraževalnih institucijah. Ugotovitve so obravnavane z vidika pomena za slovenske učitelje pri vzgoji in naslavljanju težav učencev.

Ključne besede: vzgojni stili, vzgoja, temperament, kontekst, tradicionalne vrednote, kolektivism, Jugovzhodna Evropa, dejavniki, učinki

ABSTRACT

Parenting is shaped by a variety of factors, their interactions, and the broader environmental context in which it occurs. Additionally, the effects of different parenting styles can vary across diverse situations and contexts. This paper explores the impact of contextual characteristics on parenting at both micro and macro levels, with particular attention to the social and cultural diversity found among families of students in Slovenian educational institutions. Furthermore, it examines the implications of these findings for Slovenian teachers when addressing challenges students face and for the broader educational setting.

Keywords: parenting styles, parenting, disposition, context, traditional values, collectivism, Southeastern Europe, cultural diversity, educational implications, contributing factors

UVOD

Ob vedenjskih in učnih težavah ter poslabšanju nekaterih vidikov duševnega zdravja otrok in mladostnikov se kot en izmed pomembnih dejavnikov izpostavlja tudi vloga družinskega okolja in starševske vzgoje. Slednja je zlasti v javnem diskurzu pogosto izpostavljena kot eden izmed glavnih krivcev za nekatere slabše izide otrok. Pomembno vlogo vzgoje pri posameznikovih (razvojnih) izidih sicer potrjujejo tudi številne znanstvene raziskave. Raziskovalka s področja razvoja otrok Maccoby (2000) izpostavlja, da lahko starševske značilnosti in ravnanja pojasnjujejo kar od 20 do 50 odstotkov variabilnosti posameznih izidov otrok in mladostnikov. Podobno potrjujejo tudi številne novejšje raziskave, kjer se vzgoja kaže kot pomemben dejavnik izidov v različnih življenjskih obdobjih, ne le v otroštvu in mladostništvu, temveč tudi v obdobju odraslosti (Hoeve idr., 2009; Garcia idr., 2018).

Kljub pomembni vlogi starševstva pri izidih pa je način učinkovanja starševske vzgoje po navadi precej kompleksen in odvisen od številnih okoliščin. Preprosto sklepanje o tem, kakšni bi bili univerzalni optimalni starševski pri-

stopi, se lahko v praksi hitro izkaže kot manj učinkovito pri naslavljanju specifičnih izzivov otrok in mladostnikov. Vzgoja je namreč produkt dvosmernega oziroma interakcijskega procesa med otrokom in staršem ter se nenehno reproducira in vzpostavlja skozi različne situacije (Collins idr., 2000; Kuhar in Reiter, 2013). Poleg tega vzgojo močno sooblikujejo različne kontekstualne značilnosti, v katerih se ta odvija (Grusec in Davidov, 2015; Smetana, 2017). Prav zato je pri razpravah in sklepanju o njeni vlogi pri različnih izidih pomembno upoštevati njeno kontekstualno pogojenost.

To je še posebej relevantno v sodobni družbi, ki je med drugim zaznamovana z vse večjo multikulturalnostjo in naglimi družbenimi spremembami, kar tudi v šole prinaša večjo raznolikost učencev in nove izzive. Razumevanje okoliščin vzgoje v domačem okolju in njenega učinkovanja v različnih kontekstih lahko prispeva k bolj ozavešenemu ravnanju pri reševanju izzivov učencev tudi v okviru vzgojno-izobraževalnih institucij. V eni izmed prejšnjih izdaj revije Vzgoja in izobraževanje je bilo tudi že nakazano, da lahko tako uporaba določenega vzgojnega stila kot njegovi učinki variirajo glede na okoliščine, v katerih se vzgoja

odvija (Rutar Ilc, 2024). Namen pričujočega prispevka je podrobneje obravnavati vlogo nekaterih najbolj relevantnih kontekstualnih značilnosti, ki sooblikujejo proces vzgoje, in načine, s katerimi lahko te pogojujejo tudi učinke vzgoje.

STARŠEVSTVO SKOZI KONCEPT VZGOJNIH STILOV STARŠEV

Med različnimi sodobnimi pristopi k preučevanju starševske vzgoje je še vedno široko uveljavljen koncept vzgojnih stilov staršev. Kljub nekaterim razlikam v konceptualizaciji in operacionalizaciji med avtorji (npr. Baumrind, 1971, 2013; Maccoby in Martin, 1983) jih tudi v pričujočem prispevku razumemo z vidika enega od splošnejših načinov opredelitve, to je glede na stopnjo izraženosti dveh dimenzij – topline oziroma odzivnosti in zahtevnosti oziroma nadzora.¹ Na tej podlagi **govorimo o štirih vzgojnih stilih**, in sicer **avtoritarnem** (nizko izražena toplina, visok nadzor), **avtoritativnem** (visoko izražena toplina in nadzor), **permisivnem** (visoko izražena toplina, nizek nadzor) in **zanemarjajočem** (nizko izražena toplina in nadzor) vzgojnem stilu (Baumrind, 1971, Maccoby in Martin, 1983).

Vzgojni stili staršev so dejavnik številnih izidov posameznikov, zlasti na področju različnih vidikov izobraževanja, problematičnega vedenja, subjektivnega blagostanja in zdravja (Dwairy idr., 2006b; Hoeve idr., 2009; Pinquart in Kauser, 2018). V splošnem v različnih družbenih, kulturnih in drugih okoliščinah avtoritativni vzgojni stil kaže pozitivne učinke pri širokem spektru izidov, medtem ko je njegovo nasprotje, tj. zanemarjajoč, povezan z najmanj optimalnimi izidi (Pinquart in Kauser, 2018). Avtoritarni vzgojni stil pogosto kaže manj ugodne učinke, vendar ni enako škodljiv v vseh kontekstih, permisivni pa poleg pretežno negativnih v nekaterih primerih kaže tudi pozitivne učinke (Dwairy idr., 2006b; Pinquart in Kauser, 2018). Raznolikost teh ugotovitev nakazuje pomembnost vloge konteksta pri procesu vzgoje in njenih učinkih.

POGOJENOST STARŠEVSKÉ VZGOJE IN NJENIH UČINKOV S KONTEKSTUALNIMI ZNAČILNOSTMI

Izhajajoč iz bioekološkega modela človekovega razvoja (Bronfenbrenner, 2005) je razvoj posameznika odvisen od številnih kontekstualnih značilnosti, vse od individualne ravni do mikro-, mezo-, eko-, makro- in kronosistema. Podobno je tudi vzgoja kot proces, ki se sicer odvija predvsem na mikrosistemski ravni, tj. na ravni odnosa med staršem in otrokom, po eni strani soodvisna od individualnih značilnosti posameznika, po drugi strani pa je zaznamovana z značilnostmi širšega okolja, v katerem

poteka. Med slednjimi je pomembno povezana predvsem z makrosistemskimi vidiki, ki se nanašajo na kulturne značilnosti in družbene vrednote okolja, v katerem se proces vzgoje odvija. Zaznamujejo jo tudi nekateri kronosistemski vidiki, kot so izkušnje z vojno in spremembe vzgojnih paradigem v času, na ravni mezosistema pa tudi interakcija med šolskim in družinskim okoljem ter vzgojo. Vsaka od teh ravní na svoj način prispeva k starševstvu, lahko pa tudi pogojuje odnos med vzgojo in njenimi učinki. Med temi sta z vidika učinkov vzgoje zlasti relevantni individualna in makrosistemski raven.

VLOGA INDIVIDUALNIH ZNAČILNOSTI OTROK IN MLADOSTNIKOV

Dvosmerni pristopi k razumevanju razvoja otrok poudarjajo, da medtem ko kontekst, vključno z vzgojo, vpliva na razvoj posameznika, obenem tudi posameznik (tj. otrok ali mladostnik) sam vpliva na ta kontekst, torej tudi na vzgojo. Ta dinamika se med drugim kaže zlasti z vidika temperamenta, tj. čustvenega odzivanja otrok (Kiff idr., 2011). Starši se namreč glede na temperamentalne značilnosti otrok različno odzivajo na njihovo vedenje in čustvovanje, čeprav lahko tudi način odzivanja staršev v določeni meri pripomore k oblikovanju temperamentnih značilnosti otroka (Porter idr., 2005). Tako se denimo pri otrocih, ki so bolj prilagodljivi, bolj družabni in izražajo manj negativnih čustvenih odzivov, starši pogosteje poslužujejo avtoritativne vzgoje (Sanson in Rothbart, 1995). Po drugi strani pa se pri otrocih, ki imajo slabše sposobnosti samonadzora oziroma so bolj nagnjeni k agresiji, so bolj odločni in impulzivni, pogosteje poslužujejo avtoritarnega vzgojnega stila (Sanson in Rothbart, 1995; Porter idr., 2005), v nekaterih primerih pa tudi permisivnega (Wittig in Rodriguez, 2019). Ob tem seveda vlogo igrata tudi sam odnos s starši² in razvojno obdobje.³ Starševska vzgoja se tako lahko spreminja pri posameznem otroku glede na njegove razvojne potrebe, pa tudi med različnimi otroki znotraj ene družine glede na njihove značilnosti temperamenta, starosti, spola in drugih individualnih značilnosti.

Čeprav lahko sorojenci v družini takšno razlikovanje dojemajo kot neupravičeno, ima prilagajanje vzgoje njihovim individualnim značilnostim pogosto lahko pozitivne učinke. Po nekaterih raziskavah naj bi bila denimo pri bolj sramežljivih in plašnih otrocih bolj učinkovita blažja oziroma manj stroga vzgoja, medtem ko je pri bolj živahnih, odločnih, impulzivnih in vzgojno zahtevnejših otrocih bolj pomembno tako odločno postavljanje mej kot odzivnost (Kochanska, 1997). Po drugi strani nekatere raziskave na področju psihosocialnega razvoja pri agresivnih in vedenjsko problematičnih mladostnikih kažejo optimalnost permisivne (Perez-Gramaje idr., 2020) in permisivne ter avtoritativne vzgoje (Garcia idr., 2018).

1 Baumrind je ob teh kasneje izpostavljala tudi pomen razlikovanja v načinu izražanja nadzora (soočenje vs. prisila; vedenjski vs. psihološki nadzor) ter stopnjo izraženosti avtonomije (Baumrind, 2013).

2 Varna navezanost je v splošnem povezana s pogostejšo uporabo avtoritativnega vzgojnega stila, medtem ko so ostale oblike pogosteje povezane z bolj negativnimi značilnostmi starševstva. Toda posamezniki so lahko zaradi razlik v temperamentu tudi različno dovzetni za določene starševske prakse (Belsky, 1997; Kiff idr., 2011).

3 S povečevanjem težnje po avtonomiji v času odrasčanja se spreminja tudi dinamika odnosa med mladostniki in starši. Pri tem je optimalno, če starši postopoma zmanjšujejo predvsem nadzor nad osebnimi zadevami (npr. uporabo prostega časa), ohranjajo pa nadzor nad vedenji, ki so pomembna za zagotavljanje mladostnikove varnosti in moralnega razvoja (Kuhar in Reiter, 2013). Vendar je tudi to prilagajanje odvisno od vsakokratne specifične situacije. Tako se lahko denimo starši poslužujejo pristopov z več vedenjskega nadzora z namenom zagotavljanja varnosti (npr. pri konzumaciji substanc) ali več psihološkega nadzora s ciljem učinkovanja na mladostnikov čustveno stanje ipd. (Grusec in Davidov, 2015).

Tudi z vidika učinkov vzgoje igra pomembno vlogo odnos med starši in mladostnikom. Bolj varno navezani mladi lahko omejitve staršev prej dojemajo kot dobronamerne, medtem ko so pri mladih z manj optimalnimi odnosi s starši njihove omejitve, zlasti na področju osebnih zadev, lahko hitreje dojete kot vsiljive (Grusec in Davidov, 2015). **Način, kako mladostnik dojema starševski nadzor, pa je povezan s tem, kako se bo na usmeritve odzival in jih spoštoval, kar lahko posledično prispeva tudi k izidom.** Če denimo starši omejujejo rabo digitalnih tehnologij mladostnikov, se lahko v primeru morebitnih težav mladostniki bolj verjetno zaupajo staršem, če imajo z njimi vzpostavljen bolj zaupljiv odnos. Po drugi strani lahko tisti z manj optimalnimi odnosi omejitve hitreje dojemajo kot npr. zgolj uveljavljanje volje staršev, neutemeljeno kaznovanje in podobno, kar lahko vodi tudi do tega, da omejitve upoštevajo v manjši meri. Starševski pristopi in njihovi učinki so torej soodvisni od različnih individualnih dejavnikov in okoliščin. Poleg teh pa pomembno vlogo igrata tudi širši družbeni in kulturni kontekst.

VLOGA KONTEKSTUALNIH ZNAČILNOSTI OKOLJA

Starši svoje starševske prakse prilagajajo socializacijskim ciljem glede vzgoje in tudi svojim osebnim ciljem glede zaželenega vedenja otrok. Oboje je tesno povezano z makro- oziroma kulturnim in družbenim kontekstom, ki prispevata k oblikovanju splošnih prepričanj glede pričakovanih vedenj in nekaterih prevladujočih osebnostnih značilnosti pripadnikov določene družbe (Trinadis, 2001). Med pomembnejšimi značilnostmi makrokonteksta lahko izpostavimo kolektivistično in tradicionalistično usmerjenost, avtoritarnost in vlogo socioekonomskega razvoja družbe (Rudy in Grusec, 2001; Pinquart in Kauser, 218; Inglehart in Welzel, 2005; Dwairy idr., 2006a). V različnih okoljih so tako določene starševske prakse lahko dojete na različne načine oziroma so različno normativne. Tako je lahko denimo v bolj kolektivistično, avtoritarno in tradicionalno usmerjenih okoljih, ki posameznike bolj usmerjajo k podrejanju svojih osebnih ciljev skupnim ciljem družbene skupine ali avtoriteti (Triandis, 2001), tudi avtoritarna vzgoja bolj normativna. V takšnih okoljih so lahko starševske prakse, ki so usmerjene k večji podredljivosti in brezpogojnemu spoštovanju starševske avtoritete, pogosteje dojete kot uporabljene na premišljen način in ciljno usmerjene k vzgoji posameznika, ki bo bolj družbeno konformen (Rudy in Grusec, 2001; Dwairy idr., 2006a). Po drugi strani se v bolj razvitih in individualistično usmerjenih družbah večji pomen pripisuje individualnosti in čustveni blaginji, kar se odraža tudi na področju vzgoje (Inglehart in Welzel, 2005). V takšnih okoljih je tako pogosteje pričakovati usmerjenost k vzgoji, ki bolj poudarja pomen enakrednosti v odnosih in avtonomije, torej predvsem avtoritativne in permisivne vzgoje.

V Sloveniji otroci in mladostniki prihajajo iz različnih kulturnih in družbenih okolij, ki pa med drugim zajemajo tudi pripadnike različnih držav, ki so bile nekoč del bivše skupne države, kot so Srbija, Bosna in Hercegovina, Kosovo, Severna Makedonija in tudi Hrvaška. Tako je večini družin skupna izkušnja socialističnega režima, ki je poudarjal pomen kolektivnosti v družbi. S socioekonomskim razvojem je danes vloga te značilnosti med državami različno izrazita, najmanj prav v najbolj individualizirani Sloveniji.

To se lahko odraža tudi pri starševstvu, pri čemer se v bolj razvitih družbah starševske prakse bolj odmikajo od tradicionalnih vrednot in dojemanja avtoritete pri vzgoji ter poudarjajo pomen avtonomije posameznika (Inglehart in Welzel, 2005). **V bolj razvitih, individualistično in sekularno-racionalno usmerjenih državah, kot je Slovenija, je zato pričakovati večji poudarek na starševskih praksah, ki spodbujajo pomen posameznikove avtonomije in manj tradicionalno vlogo avtoritete (torej avtoritativne in permisivne vzgoje), medtem ko je v bolj kolektivističnih in tradicionalističnih okoljih, kot so denimo Albanija, Kosovo ipd., pričakovati večjo usmerjenost k avtoritarnosti tudi pri vzgoji.** Na tej podlagi lahko sklepamo, da tudi med družinami učencev v slovenskih vzgojno-izobraževalnih institucijah obstajajo razlike v starševskih pristopih in praksah glede na značilnosti okolja, iz katerih družine primarno izhajajo.

Takšne razlike v normativnosti in dojemanju različnih vzgojnih pristopov se lahko odražajo tudi pri samih učinkih vzgoje. Po nekaterih raziskavah naj bi bili v okoljih, kjer so značilnosti vzgoje bolj skladne s prevladujočimi značilnostmi družbe, tudi učinki takšne vzgoje bolj optimalni ali vsaj manj škodljivi. Tako je denimo avtoritarni vzgojni stil manj škodljiv v nekaterih bolj avtoritarnih okoljih (Rudy in Grusec, 2001; Dwairy idr., 2006b), permisivni vzgojni stil pa naj bi bil različno optimalen v različnih kontekstih, pri čemer je jasnost vloge kontekstualnih značilnosti slabše globalno raziskana (Piquart in Kauser, 2018). Raziskava v desetih državah z območja držav Jugovzhodne Evrope je pokazala, da so bili učinki avtoritarne in permisivne vzgoje konsistentno manj škodljivi v bolj kolektivistično in tradicionalistično usmerjenih okoljih (Cupar, 2024). Tako so bili denimo učinki takšne vzgoje bolj škodljivi pri slovenskih mladih, manj pa pri mladih iz Severne Makedonije, Albanije in Srbije. Ker tudi v slovenskem okolju družine pretežno izvirajo s tega geografskega območja, je pričakovati, da bi se tudi med učenci v slovenskih vzgojno-izobraževalnih institucijah lahko kazale podobne razlike v učinkih avtoritarne in permisivne vzgoje glede na družbeno-kulturni kontekst njihove družine.

SKLEP

Kompleksnost procesa vzgoje, predvsem pa njena pogojenost z družbenimi in kulturnimi značilnostmi okolja prispevata k raznolikosti vzgojnih pristopov, pa tudi k različnim učinkom določenih starševskih praks in pristopov. Prav zato je težavno govoriti o splošnem optimalnem načinu vzgajanja ali starševanja, ki bi bil enako učinkovit v vseh okoliščinah in pri vseh posameznikih. V splošnem se sicer značilnosti avtoritativne vzgoje kažejo kot najbolj optimalne pri širokem spektru izidov v različnih kulturnih in družbenih kontekstih, vendar lahko glede na specifične okoliščine optimalno ali manj škodljivo učinkujejo tudi drugi pristopi.

Prav zato je pomembno, da tudi učitelji razvijamo občutljivost za kontekstualne specifične učencev pri naslavljanju njihovih težav, ko jih obravnavamo z vidika vzgoje. Predvsem je ključno razumevanje okoliščin in načina njihove vzgoje v družinskem okolju, ki je za posameznika lahko različno normativen in posledično tudi učinkuje na drugačen način. Tako so denimo prakse, ki bolj poudarjajo vidik nadzora, lahko manj škodljive pri posameznikih, ki so tudi sicer deležni bolj nadzirajoče vzgoje, ali pa so preprosto

potrebne, ko sta ogrožena otrokovo zdravje in varnost. Po drugi strani lahko pri bolj plašnih, pa tudi lažje vodljivih posameznikih bolje učinkuje bolj odzivna in topla vzgoja namesto bolj strogih in nadzirajočih pristopov, predvsem če so se takšni pristopi tudi v domačem okolju že izkazali za funkcionalne. To lahko prispeva predvsem k vzpostavitvi dobrega odnosa med učiteljem in otrokom, posledično pa je lahko povezano z večjo motivacijo za delo, z boljšim počutjem v razredu in tudi z boljšimi šolskimi izidi. Podobno je vidik odzivnosti pomemben pri vzgojno zahtevnejših otrocih in mladostnikih. Čeprav je zanje po navadi ključno trdno postavljanje mej ob hkratni odzivnosti (torej avtoritativna vzgoja), v nekaterih primerih lahko optimalne učinke kažejo tudi bolj »mehki« pristopi, ki odražajo nekatere značilnosti permisivne vzgoje. Učinki pa so lahko odvisni tudi od tega, kakšna je normativna vzgoja v širšem družbeno-kulturnem kontekstu, iz katerega učenec in njegova družina izhajata – tako lahko tudi enaki pristopi

za naslavljanje istega problema v različnih kontekstih učinkujejo do določene mere različno.

Prav zato je težko govoriti o univerzalnih optimalnih pristopih k naslavljanju težav, tudi če v imenu enakopravne obravnave vseh otrok v splošnem k temu stremimo. Takšna potreba po prilagajanju vzgojnih pristopov še zdaleč ne pomeni normalizacije povsem avtoritarnih vzgojnih praks ali spodbujanje pretirane popustljivosti, odpira pa razmislek o prilagojenih načinih pristopanja glede na vsakokratne okoliščine. V današnjem času, ko se srečujemo z vse večjo družbeno in kulturno raznolikostjo, je to tudi vse bolj pomembna veščina učitelja – znati prepoznati potrebe in družinske ter družbeno-kulturne specifične učenčevega okolja in jih, vsaj v določeni meri, upoštevati tudi pri svojih vzgojnih pristopih. To lahko pozitivno prispeva v prvi vrsti k odnosu učitelja z učencem in starši, nadalje pa tudi k učenčevemu splošnemu boljšemu funkcioniranju v šolskem okolju.

VIRI IN LITERATURA

- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monographs*, 4, 1-103.
- Baumrind, D. (2013). Authoritative parenting revisited: History and current status. V R. E. Larzelere, A. Sheffield Morris in A. W. Harrist (ur.), *Authoritative parenting: Synthesizing nurturance and discipline for optimal child development* (str. 11-34).
- Belsky, J. (1997). Attachment, mating, and parenting. *Human Nature*, 8(4), 361-381.
- Bronfenbrenner, U. (2005). The developing ecology of human development: Paradigm lost or paradigm regained. V U. Bronfenbrenner (ur.), *Making human beings human: Bioecological perspectives on human development* (str. 94-105). Sage.
- Collins, W. A., Maccoby, E. E., Steinberg, L., Hetherington, E. M., in Bornstein, M. H. (2000). Contemporary research on parenting: The case for nature and nurture. *American Psychologist*, 55(2), 218-232.
- Cupar, T. (2024). *Vloga sociokulturnega okolja pri učinkih vzgojnih stilov: raziskava v izbranih državah Jugovzhodne Evrope*. Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta.
- Dwairy, M., Achoui, M., Abouserie, R., in Farah, A. (2006). Parenting styles, individuation, and mental health of Arab adolescents: A third cross-regional research study. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 37(3), 262-272.
- Dwairy, M., Achoui, M., Abouserie, R., Farah, A., Sakhleh, A. A., in Khan, H. K. (2006). Parenting styles in Arab societies: A first cross-regional research study. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 37(3), 230-247.
- Garcia, O. F., Lopez-Fernandez, O., in Serra, E. (2018). Raising Spanish children with an antisocial tendency: Do we know what the optimal parenting style is? *Journal of Interpersonal Violence*.
- Garcia, O. F., Serra, E., Zacarés, J. J., in Garcia, F. (2018). Parenting styles and short- and long-term socialization outcomes: A study among Spanish adolescents and older adults. *Psychosocial Intervention*, 27(1), 153-161.
- Grusec, J. E., in Davidov, M. (2015). Analyzing socialization from a domain-specific perspective. V J. E. Grusec in P. D. Hastings (ur.), *Handbook of Socialization: Theory and research* (p. 158).
- Hoeve, M., Dubas, J. S., Eichelsheim, V. I., van der Laan, P. H., Smeenk, W., in Gerris, J. R. M. (2009). The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37(6), 749-775.
- Inglehart, R., in Welzel, C. (2005). *Modernization, Cultural Change, and Democracy: The Human Development Sequence*. Cambridge University Press.
- Kiff, C. J., Lengua, L. J., in Zalewski, M. (2011). Nature and nurturing: Parenting in the context of child temperament. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 14(3), 251-301.
- Kochanska, G. (1997). Multiple pathways to conscience for children with different temperaments: from toddlerhood to age 5. *Developmental Psychology*, 33(2), 228-240.
- Kuhar, M., in Reiter, H. (2013). O konceptu starševske avtoritete v adolescenci. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 3(2), 135-155.
- Maccoby, E. E., in Martin, J. A. (1983). Socialization and the context of the family: Parent-Child interaction. V P. H. Mussen in E. Hetherington (ur.), *Handbook of Child Psychology* (str. 1-101). Wiley.
- Maccoby, E. (2000). Parenting and its Effects on Children: On Reading and Misreading Behavior Genetics. *Annual Review of Psychology*, 51(1), 1-27.
- Perez-Gramaje, A. F., Garcia, O. F., Reyes, M., Serra, E., in Garcia, F. (2020). Parenting styles and aggressive adolescents: Relationships with self-esteem and personal maladjustment. *European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, 12(1), 1-10.
- Pinquart, M., in Kauser, R. (2018). Do the associations of parenting styles with behavior problems and academic achievement vary by culture? Results from a meta-analysis. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 24(1), 75-100.
- Porter, C. L., Hart, C. H., Yang, C., Robinson, C. C., Olsen, S. F., Zeng, Q., ... Jin, S. (2005). A comparative study of child temperament and parenting in Beijing, China and the western United States. *International Journal of Behavioral Development*, 29(6), 541-551.
- Rudy, D., in Grusec, J. E. (2001). Correlates of authoritarian parenting in individualist and collectivist cultures and implications for understanding the transmission of values. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32, 202-212.
- Rutar Ilc, Z. (2024). Demokratični (avtoritativni) vzgojni stil namesto avtoritarnega in permisivnega. *Vzgoja in izobraževanje*, LV(1-2), 15-16.
- Sanson, A. V., in Rothbart, M. K. (1995). Child temperament and parenting. In M. H. Bornstein (ur.), *Handbook of parenting: Children and parenting* (Vol. 4, str. 299-321). Erlbaum.
- Smetana, J. G. (2017). Current research on parenting styles, dimensions, and beliefs. *Current Opinion in Psychology*, 15, 19-25.
- Triandis, H. C. (2001). Individualism-collectivism and personality. *Journal of Personality*, 69(6), 907-924.
- Wittig, S. M. O., in Rodriguez, C. M. (2019). Emerging behavior problems: Bidirectional relations between maternal and paternal parenting styles with infant temperament. *Developmental Psychology*, 55(6), 1199-1210.